

РЕШЕНИЕ

№ 999

гр. София, 17.01.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 28 СЪСТАВ, в публично заседание на осемнадесети октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: **АНДРЕЙ КР. ГЕОРГИЕВ**

при участието на секретаря Диана Г. Димитрова
като разгледа докладваното от **АНДРЕЙ КР. ГЕОРГИЕВ** Гражданско дело № 20221110152059 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 235 ГПК.

Делото е образувано по искова молба на П. П. М. срещу „Фератум България“ ЕООД, с която са предявени претенции за признаване за установено по отношение на ответника, че договор за потребителски кредит № 1072017/05.10.2021 г., сключен между страните от разстояние, е нищожен поради противоречие със закона – липса на реквизити, евентуално – че е неравноправна клаузата на чл. 5 от същия договор, която предвижда неустойка при неосигуряване на поръчител, като като резултат от тази нищожност се иска осъждане на ответника да плати на ищцата сумите от 2,78 лева – заплатена от ищцата възнаградителна лихва по договора, и 29,72 лева – заплатена от ищцата неустойка за неосигуряване на поръчител, като платени поради първоначална липса на основание – въз основа на нищожен договор, ведно със законната лихва върху двете суми от датата на подаване на исковата молба – 27.09.2022 г., до окончателното плащане.

В исковата молба се поддържа, че сключеният между страните договор за кредит е нищожен поради липса на погасителен план и неясно посочване на лихвения процент (не било посочено дали е число или процент) и годишния процент на разходите, вкл. поради невключване в последния на неустойки по договора. При условия на евентуалност се твърди, че клаузата, според която при неосигуряване на поръчител се дължи неустойка е нищожна като неравноправна, тъй като налага прекалена тежест на потребителя за изпълнение на акцесорно задължение. Поради това се поддържа, че не се дължат възнаградителна лихва и неустойка по договора, евентуално – само неустойка. Претендират се разноски.

В законоустановения срок е подаден отговор от ответника – „Фератум България“ ЕООД, с който предявеният иск се оспорва като неоснователен. Поддържа се, че клаузите за лихвен процент и годишен процент на разходите са ясни, не следва в последната величина да се включват разходи за поръчител, който ищцата сама била избрала. Твърди се, че ищцата сама е избрала да плати възнаграждение на поръчител, която си била избрала. Поддържа се, че договорът е изцяло действителен и поради това исковете са неоснователни. Претендират се разноски.

Като разгледа доказателствата по делото с оглед твърденията и възраженията на страните съдът намира за установена следната фактическа обстановка:

Съгласно представена на лист 7 разпечатка от сключен в електронна форма договор за предоставяне на финансови услуги (заеми) от разстояние № 1072017/05.10.2021 г. ответникът „Фератум България“ ЕООД се е задължил да отпусне на ищцата П. П. М. 250 лева, като последната следвало да върне сумата в срок от 10 дена от получаването им, при лихва от 1,11 % за срока на договора, като в графата „годишен процент на разходите“ е записано: „Годишният процент на разходите по заема е в размер на 49,73“. В т. 5 от договора е записано, че договорът е обезпечен с поръчителство на „Фератум банк“ и договорът за поръчителство следва да се сключи не по-късно от края на деня на сключване на договора за кредит, а след одобряване на поръчителството с отпускане на кредита, същото не може да се отмени.

Съгласно т. 4.3. от представен от ответника на лист 33 – 39 от делото Стандартен европейски формуляр с преддоговорна информация по договора за кредит (на лист 35) кредитополучателят „може да избере договор за гаранция с гарант (поръчител), предложен от Кредитора“, а сключването на такъв договор не било задължително условие за отпускане на кредита. В т. 5.3. от общите условия на ответника е записано, че „За да повиши кредитоспособността си и с това да повиши вероятността да бъде одобрен заемът от Дружеството, кандидат Заемателят може да предложи едно от следните обезпечения:“ съответно предложен от дружеството поръчител, или предложен от заемополучателя и одобрен от дружеството такъв.

Страните не оспорват факта, което съдът е указал с определението си за насрочване на делото от 09.05.2023 г., че сумата от 250 лева е била преведена по сметка на ищцата.

Съгласно представена на лист 8 разпечатка от сключен по електронен път договор между ищцата и Ferratum Bank p.l.c. – дружество по малтийското право, договор за гаранция от 06.10.2021 г., който има характеристика на договор за обезпечаване на поръчителство, срещу заплащане на 29,72 лева последното дружество ще стане поръчител на задължението на ищцата пред ответника по договора – предмет на исковата молба.

Съгласно заключението на счетоводната експертиза по делото, прието в откритото заседание на 28.06.2023 г. (на лист 72 от делото), а в писмен вид – на лист 67 – 69 от делото, което съдът кредитира като логично, последователно и посочващо методите си на изчисление, посоченият в

договора за кредит годишен процент на разходите (ГПР) от 49,73 % е изчислен правилно, ако се включи само размера на главницата и възнаградителната лихва. Тъй като обаче по договора за поръчителство се дължат още 29,72 лева, ако те се включат при определяне на ГПР, същият би бил 72,23 %. Съгласно експертизата от налични в счетоводството на ответника данни ищцата му е изплатила на 15.10.2021 г. 282,50 лева, като от тази сума 29,72 лева са били преведени от ответника на „Фератум банк“ – Малта.

Съгласно заключението на техническата експертиза по делото, прието в откритото заседание на 18.10.2023 г. (на лист 83 от делото), а в писмен вид – на лист 76 – 78 от делото, което съдът кредитира като логично, последователно и посочващо методите си на проверка, е изпълнена процедурата за сключване на договор по електронен път, като в трета стъпка от същата следва или бъдещият кредитополучател да посочи поръчител, или да се съгласи ответникът да му избере такъв, а на ищцата по електронна поща са изпратени стандартен европейски формуляр, договор и общи условия (факти, които ищцата не оспорва). При изслушването си в съдебна зала вещото лице посочва, че няма как през страницата в интернет да се кандидатства за договор, без да се посочи опция за поръчителство.

Въз основа на така установените факти съдът намира следното от правна страна:

Предявени са обективно кумулативно съединени иски – два установителни, предявени при условия на евентуалност – за установяване на нищожност поради противоречие със закона или на отделни негови клаузи (относно осигуряване на поръчител) с правна квалификация чл. 26, ал. 1, предл. първо ЗЗД във връзка с чл. 10 – 11 ЗПКр, чл. 11 ЗПФУУР и чл. 146, ал. 1 ЗЗП, и два – осъдителни – за връщане на дадено без основание при недействителен договор – с правна квалификация чл. 34 ЗЗД.

Установителните иски се уважават, ако съдът установи, че между страните е сключен договор, по който липсват реквизити в противоречие със закона, а по евентуалния иск – че клауза, която не е уговорена индивидуално по договор с потребител, противоречи на изискванията за справедливост и равноправност в тежест на потребителя. Ответникът следва да доказва индивидуално уговаряне на клаузата за неустойка.

Предявеният установителен иск е допустим – същият се явява предпоставка за разглеждане на двата обективно кумулативно съединени иска за връщане на недължимо платеното по нищожния договор (в този смисъл е и практиката на Съда на Европейския съюз – т. 2 от Решение от 23.11.2023 г. по дело C-321/22 *Provident Polska*).

По първото основание за нищожност на целия договор – неправилно посочване на ГПР, което се приравнява на липсата му – чл. 22 ЗПКр във връзка с чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПКр, е налице известно противоречие в съдебната практика дали изискването е формално (т.е. договорът ще е нищожен само когато в текста му въобще не фигурира число, което представлява ГПР) или по същество (т.е. вписаният в договора ГПР следва да отговаря фактически на резултата от формулата, която следва да се приложи съгласно чл. 19, ал. 2

ЗПКр във връзка с § 1, т. 1 ЗПКр и приложение № 1 към същия закон). Въпросът е поставен пред Съда на Европейския съюз с преюдициално запитване от 22.11.2022 г. на Софийския районен съд, с което е образувано дело

C-714/22 *Профи кредит България*, по което още няма постановено решение. За процесуална икономия и с оглед вече известните указания, давани от Съда на Европейския съюз по значението на обявяването на ГПР на потребителя, настоящият съдебен състав намира, че не е необходимо да изчаква решението на посочения спор, тъй като е много вероятно то да бъде обявено преди окончателното приключване на настоящото дело и може да бъде съобразено при евентуално обжалване на решението.

В практиката си Съдът на Европейския съюз – вж. т. 64 – 65 от мотивите на Решение от 20.09.2017 г. по дело C-448/17 *EOS KSI Slovensko* и цитираната съдебна практика; т. 30 – 31 от Решение от 19.12.2019 г. по дело C-290/19 *Home credit Slovakia*, т. 48 – 52 от Решение от 16.07.2020 г. по дело C-686/19 *SIA "Soho group"* и други, същият системно приема, че посочването на правилен размер на ГПР има важно значение за това потребителят да може да направи информиран избор за това кой кредит да избере между няколко оферти и да прецени какво оскъпяване ще поеме, ако получи сумата по договора за кредит. Поради това и с оглед на важното значение, което ГПР има в това отношение (посочен е в съдебната практика – т. 65 от Решение по дело C-448/17 *EOS KSI Slovensko* като съществен елемент за информиране на потребителя), то неправилното посочване на ГПР в договора поради невключване на част от задълженията по него следва да има последиците на недобросъвестно действие на кредитора и да води до последиците, които има липсата на посочване на ГПР съгласно националното право – по българския закон това са нищожност и връщане само на главницата по кредита съгласно чл. 22 – 23 ЗПКр.

В случая е налице подвеждане на потребителя на две места – в стандартния европейски формуляр и в общите си условия ответникът лъже, че може да се сключи договор без обезпечение. След като договорът не може да се сключи без обезпечение, независимо, че е дадена възможност потребителят сам да си посочи поръчител, щом той не е избрал тази опция, а другата, предложена от ответника – изброен от него поръчител, то договорът не може да се сключи при установените от съда условия, без да бъде сключен договорът с посочения от ответника поръчител. Този договор е възмезден и следователно всички разходи по него, попадат в дефиницията на „общ разход по кредита за потребителя“ по § 1, т. 1 ЗПКр – това ясно следва от частта от текста на разпоредбата, че общият разход включва „разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, в случаите, когато [1] сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или [2] в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия...“ (текстът в квадратни скоби е на съда). В случая няма как да се сключи кредит при посочените условия, ако не се плати за избрания от ответника поръчител. Неоснователни са възраженията на ответника за хипотетичния случай, в който ищецът сам си намерел платен

поръчител – в случая е търговска практика на ответника да предлага само платен поръчител и тази практика носи след себе си изискването за честно обявяване на разходите за същия в ГПР.

Поради това разходите за поръчител следва да бъдат включени в ГПР по сключения между страните договор и при това положение ГПР би се оказал не посочения в договора 49,73 %, а 72,23 %. Доколкото според настоящия съдебен състав изискването за посочване на ГПР в договора е по същество (т.е. посоченият ГПР следва да съответства на формулата по закона с всичките ☐ елементи), то липсва реквизит от договора и същият следва да се приеме за изцяло нищожен, като установителният иск се уважи.

По осъдителния иск за връщане на платената лихва ищецът следва да установи плащане на ответника, ако е уважен осъдителният иск за нищожност на договора.

Тъй като договорът се смята за нищожен по изложените по-горе съображения, съгласно чл. 23 ЗПКр кредитополучателят (в случая – ищецът) не е дължал плащане на възнаградителна лихва. От счетоводната експертиза се установява, че е платена такава в размер на 2 лева, поради което този иск следва да се уважи.

По осъдителния иск за връщане на платеното на ответника възнаграждение на трето лице – поръчител, ищецът следва да установи плащане в на ответника, ако е уважен осъдителният иск за нищожност на договора.

Неоснователни са възраженията на ответника, че същият не се бил обогатил с посочената сума, а само я бил превел на поръчителя. Правната квалификация на иска за връщане на платеното по нищожен договор е по чл. 34 ЗЗД, който изисква получила нещо по нищожния договор страна да го върне. Ответникът обосновава извършеното от него прехвърляне на средства от платените от ищцата към третото лице – поръчител, с т. 16.2. от общите си условия, които са част от договора за кредит. Тъй като обаче договорът за кредит е нищожен изцяло, то не обвързват страните и посочените общи условия. Така по общото правило на чл. 34 ЗЗД, който не изисква доказване на обогатяване и обедняване (вж. мотивите по т. 1, 3 и 4 от ППВС № 1/1979 по въпроса за това, че само при иск по чл. 59, ал. 1 ЗЗД съдът изследва обогатяване и обедняване), а само да се върне полученото по нищожния договор точно така, както е получено. Ответникът твърди, че е получил пари по силата на т. 16.2. от общите условия по нищожния договор, поради което не ги е върнал на ищцата, а ги е предал на друго лице. Щом общите условия нямат действие поради нищожност на целия договор, то следва да се върне прехвърленото на това друго лице.

Доказано е, че ищцата е платила на ответника 29,72 лева и поради това е основателен искът ѝ за осъждане на ответника да ги върне.

Относно разноските:

При този изход на спора право на разноски има ищцата, която доказва платен депозит от 175 лева за вещо лице, а адвокатът ☐ претендира

възнаграждение по чл. 38, ал. 1 ЗАдв. С оглед на фактическата и правна сложност на делото и представен на лист 6 договор за правна защита и съдействие с такава уговорка, съдът следва да присъди на адвоката 360 лева, като напълно ще игнорира съображенията му за определени от Висшия адвокатски съвет на гилдиен принцип минимални адвокатски възнаграждения с оглед на неприложимостта на подобни тарифи съгласно чл. 101, пар. 2 ДФЕС – вж. Решението на Съда на Европейския съюз по дело C-438/22 *Ем акаунт бг*.

Тъй като ищцата е освободена от държавни такси, ответникът следва на основание чл. 78, ал. 6 ГПК да бъде осъден да плати държавната такса по делото в размер на 100 лева.

Така мотивиран, Софийският районен съд, 28. състав,

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по предявления от П. П. М. установителен иск с правна квалификация чл. 124, ал. 1, предл. второ ГПК във връзка с чл. 26, ал. 1, предл. първо ЗЗД и чл. 22 ЗПКр; чл. 10, ал. 1 ЗПКр и чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПКр, по отношение на **„Фератум България“ ЕООД**, с ЕИК: 200599406, с адрес на управление: София, ж.к. „Младост“ 3, бул. „Александър Малинов“, № 51, вх. А, ет. 9, офис 20, че сключеният между дружеството и **П. П. М.**, с ЕГН: *****, и адрес: Н. И., ул. „О.“, № ***, **Договор за предоставяне на финансови услуги (заеми) от разстояние № 1072017/05.10.2021 г.** не обвързва страните поради **нищожност** заради противоречие със закона поради неправилно посочен реквизит – годишен процент на разходите.

ОСЪЖДА на основание чл. 55, ал. 1, предл. първо ЗЗД на **„Фератум България“ ЕООД**, с ЕИК: 200599406, с адрес на управление: София, ж.к. „Младост“ 3, бул. „Александър Малинов“, № 51, вх. А, ет. 9, офис 20, да плати на **П. П. М.**, с ЕГН: *****, и адрес: Н. И., ул. „О.“, № ***, сумите от

2 лева (два лева) – платена на 15.10.2021 г. възнаградителна лихва по Договор за предоставяне на финансови услуги (заеми) от разстояние № 1072017/05.10.2021 г., и **29,72 лева** (двадесет и девет лева и 72 ст.) – платено възнаграждение за осигуряване на поръчител по същия договор, ведно със законната лихва върху двете суми от 27.09.2022 г. до окончателното плащане.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК на **„Фератум България“ ЕООД**, с ЕИК: 200599406, с адрес на управление: София, ж.к. „Младост“ 3, бул. „Александър Малинов“, № 51, вх. А, ет. 9, офис 20, да плати на **П. П. М.**, с ЕГН: *****, и адрес: Н. И., ул. „О.“, № ***, сумата от **175 лева** (сто седемдесет и пет лева) – разноски по делото.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК и чл. 38, ал. 2 ЗАдв на **„Фератум България“ ЕООД**, с ЕИК: 200599406, с адрес на управление: София, ж.к. „Младост“ 3, бул. „Александър Малинов“, № 51, вх. А, ет. 9, офис 20, да плати на **адв. Д. В. М.**, с личен № 1900161640, и адрес на кантора: П.,

бул. „П. ш.“ № **, ет. *, ап. *, сумата от **360 лева** (триста и шестдесет лева) – адвокатско възнаграждение.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 6 ГПК на „Фератум България“ ЕООД, с ЕИК: 200599406, с адрес на управление: София, ж.к. „Младост“ 3, бул. „Александър Малинов“, № 51, вх. А, ет. 9, офис 20, да плати по **бюджетната сметка на Софийския районен съд** сумата от **100 лева** (сто лева) – държавна такса по делото.

Решението може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Софийския градски съд в двуседмичен срок от получаване на препис от страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____